

Een nieuwe strategie voor een oude tante?

Wouter Beke, *Het nieuwe wij. Een pleidooi voor een betrokken samenleving*. 2016, Unitas vzw.

Nadat hij onlangs met 98 procent van de stemmen herkozen werd als voorzitter van de CD&V, omschreef Wouter Beke zijn eigen partij als 'het offensieve midden'. Deze nieuwe partijstrategie, toch zeker voor een regeringspartij, schoot coalitiegenoot Geert Bourgeois (N-VA) in het verkeerde keelgat. Hij reageerde 'verbijssterd op de oproep van de CD&V-voorzitter aan zijn parlementsleden om zich offensiever te gedragen'. Het antwoord van Beke was even rustig als duidelijk: 'Het is niet omdat je een regeerakkoord tekent dat je je ideologie van tafel moet vegen.'

Als iemand het belang van de christendemocratische ideologie onderkent, is het wel Wouter Beke. Toen hij nog ondervoorzitter was, werd hij beschouwd als de huisideoloog, die de geschiedenis en de grondgedachten van de christendemocratie grondig bestudeerd heeft. En ook als voorzitter van een regeringspartij, die elke dag al zijn reflexen moet gebruiken om vlugge reacties op de actualiteit te formuleren, maakt hij zijn hoofd en tijd vrij voor meer diepgaande reflecties over de toekomst van zijn partij.

Die reflecties heeft hij onlangs uitgeschreven in *Het nieuwe wij. Een pleidooi voor een betrokken samenleving*. Dat boek heeft niet de omvang van *De mythe van het Vrije Ik* (2007) of van *Het moedige midden* (2013), maar is veeleer een politiek-ideologisch manifest dat best gelezen wordt als de memorie van toelichting bij de teksten die de CD&V in november van dit jaar aan haar congres zal voorleggen.

Voor alle duidelijkheid: *Het nieuwe wij* formuleert geen nieuwe ideologische gedachten, het 'sociaal personalisme' blijft het fundament voor de christendemocratie. Daar laat Wouter Beke geen misverstand over bestaan: 'Vrijheid is niet

alleen een liberale (negatieve) vrijheid (mensen vrij maken *van*) maar ook een positieve vrijheid (mensen vrij maken *om* dingen te doen), kortom: vrijheid en verantwoordelijkheid.' Dat schreef Wouter Beke in 2008. En nu, in 2016, wordt dat: 'WIJ samen. Omdat samenwerking en verbondenheid de kern vormen van de christendemocratie.' Omdat: 'Het Ik maar vrij kan zijn als het kan rekenen op een sterke Wij. Zelfontplooiing kan maar bestaan door in relatie te treden met de maatschappij. Bij een negatieve vrijheid zijn de wolven en de schapen even vrij.' Met deze gedachten sluit Beke aan bij *De mythe van het Vrije Ik* waarin hij zich vooral ideologische afzette tegen de Burgermanifesten van Guy Verhofstadt. Maar toch zijn er merkwaardige verschillen tussen beide teksten. *De mythe van het Vrije Ik* was veeleer een defensieve reactie op het flamboyante liberalisme, met een geradicaliseerde visie op de communautaire problemen en een conservatieve kijk op de samenleving. Met het meer offensieve *Het nieuwe wij* wil Beke zijn partij in een betere (uitvals)positie brengen in het partijpolitieke krachtenveld dat door de kiezer – zeker in het centrum en aan de rechterzijde – grondig door elkaar werd geschud. Met alle negatieve gevolgen voor een christendemocratie die de laatste decennia veel van haar politieke macht en maatschappelijke invloed verloren heeft. De CD&V is al enige tijd geen brede volkspartij meer, geen catch-allpartij die alle rangen en standen verenigde en bijna onafgebroken aan de macht was. Vroeger lag ze permanent in het midden van het bed, nu dreigt ze naar het logeerbed verwezen te worden. Tientallen jaren was de christendemocratie een politieke vanzelfsprekendheid, nu is het een vraagstelling.

Quid CD&V?

Het is een vraag die de laatste jaren door heel wat politieke waarnemers en commentatoren werd gesteld. Een vraag die

dringend door de partij beantwoord moet worden nu ze een belangrijk deel van haar kiezers verloren heeft aan de NV-A die de kans heeft om de volkspartij te worden die de CD&V ooit was.

Wie *Het nieuwe Wij* vanuit dit perspectief leest, zal – ondanks het veelvuldig gebruik van (politiek onduidelijke) containerbegrippen – toch politiek interessante stellingen vinden. Zo is het merkwaardig dat er nog weinig op de Vlaamse trommels geroffeld wordt. Van grote gedachten over een verdere staats hervorming is niets te vinden. Meer nog, het begrip ‘Vlaamse identiteit’ waarmee de voormalige Vlaamse minister-president Luc Van den Brande jarenlang het communautaire vuur aanwakkerde wordt nu omgevormd tot de stelling dat ‘mensen meerdere identiteiten hebben. Ze zijn tegelijk Antwerpenaar of Bruggeling, Vlaming, Belg en Europeaan. Ze spreken thuis Turks en Nederlands op het werk. In het weekend gaan ze in groep naar de kerk, de moskee of de synagoge, of naar het voetbal, de opera, de discotheek.’ Of dat betekent dat een verdere staats hervorming voor de CD&V in 2019 niet langer een prioriteit is, weet ik niet. Wel duidelijk is dat Wouter Beke duidelijke inhoudelijke scheidslijnen trekt met het nationalisme van de NV-A. Heimwee naar het kartel uit het verleden heeft hij niet en evenmin spreekt hij van een politiek samenlevingscontract in de toekomst.

Tegelijkertijd benadrukt hij, vanuit het concept ‘rentmeesterschap’, de ecologische uitdagingen, vermeldt hij zijn deelname aan de ‘Dagen zonder Vlees’ en pleit hij voor een ‘transitie naar een kringlooeconomie’. Ook hier gebruikt hij een andere taal en inhoud dan deze van de N-VA.

Uit deze nieuwe positie van de CD&V de conclusie trekken dat de CD&V in meer sociaal-progressieve richting evolueert zou echter voorbarig zijn. Want als het gaat om globale oplossingen voor de ecologische problemen komt Beke niet verder dan het herhalen van gekende

frasen zoals ‘het afbakenen van ecologische randvoorwaarden’ zonder dewelke ‘zowel de economische groei als de sociale vooruitgang onderuitgehaald worden’. Hoe hij die fundamentele transitie dichterbij zal brengen door alleen aan de randvoorwaarden te sleutelen en zonder het voorbijgestreefde economisch groeimodel in vraag te stellen is mij een raadsel. Zoals spreken over kringlooeconomie en zwijgen over kernenergie mij ook weinig compatibel lijkt.

Ofschoon hij het sociaal gelaat van de partij dik in de verf zet, heb ik weinig ambitieuze voorstellen gelezen om de sociale positie van mensen in de doorholeconomie structureel te verbeteren, laat staan om de armoede en de stijgende ongelijkheid aan te pakken.

Wel (politiek) interessant zijn de bedenkingen bij het eenzijdig en dominant ‘voor wat hoort wat’-discours waarmee mensen met een uitkering en/of mensen in armoede geconfronteerd worden.

Een betrokken samenleving en een sterke democratie hebben volgens Beke nood aan een actief en sterk middenveld. Hij erkent dat het traditionele middenveld onder druk staat, wijst op soms ‘verkeerde keuzes uit het verleden’ (Arco?) en onderzoekt hoe het ‘nieuwe wij’ zich kan uiten in nieuwe organisatievormen en doelstellingen. Zo maken de ziekenfondsen volgens hem best ‘de omslag naar gezondheidsfondsen’ en ‘moeten vakbonden vakcoaches’ worden. Of de (christelijke) arbeidersbewegingen gelukkig zullen zijn met deze toch zeer beperkte rol is twijfelachtig, zeker op een moment dat er sprake is van een georganiseerde campagne tegen (de rol van) het middenveld in het algemeen en de vakbonden in het bijzonder. En dan gaan we nog niet dieper in op de manier waarop de verschillende overheden gesubsidieerde organisaties en verenigingen trachten te instrumentaliseren en hen degraderen tot een verlengstuk van het overheidsbeleid. In elk geval, de N-VA is gewaarschuwd.

Het middenveld blijft voor de christendemocraten belangrijk.

Kortom: het 'Nieuwe Wij'-manifest van Wouter Beke blijft vintage CD&V. Met rustige vastheid verdedigt hij het historisch waardestelsel van zijn partij. Maar de onrustige wateren waarop zijn partij dobert noodzaken hem een andere koers te varen, minder communautair en minder conservatief, en zich – tijdens deze koers – assertief op te stellen ten opzichte van de andere partijen.

Of met deze 'Nieuwe Wij' en 'Mut, Mitte und Menschlichkeit' (Beke citeert de Duitse president) een nieuw kader wordt geschetst voor een herboren christendemocratie valt af te wachten. Of de inhoudelijke en vooral strategische omslag met een electorale opslag zal beloond worden is ook niet zeker. Maar deze vragen maken dit manifest politiek wel interessanter dan je met een eerste vlugge lezing zou veronderstellen.

Jos Geysels